

Шапуртова Ніна Іванівна,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук
Ростопчина Мирослава Костянтинівна,
курсант навчально-наукового інституту підготовки фахівців для експертно-
криміналістичних підрозділів Національної академії внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 43 КК УКРАЇНИ

Останнім часом наше суспільство виявилось в умовах економічної й суспільно-політичної кризи, загострення соціальної напруги, девальвації багатьох традиційних моральних цінностей, зниження законослухняності, дестабілізації громадського порядку. Закріплене в законі право на виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації дає можливість фахівцям активно брати участь у боротьбі зі злочинними елементами, злісними порушниками громадського порядку.

Така особа діє в дужескладних і специфічних умовах за правилами «свійсеред чужих». Вона здійснює виконання спеціального завдання,

перебуваючи в умовах професійного ризику, крайньої необхідності та під певним психічним примусом з боку керівника злочинного угруповання. При всьому цьому зазначена особа з метою успішного виконання спеціального завдання іноді вимушена спричинити шкоду певним суспільним цінностям, які охороняються законом.

Таке спричинення, як правило, не визнається злочином, оскільки його заподіяння було вимушеним - в результаті виконання спеціального завдання, пов'язаного з відверненням більш значної загрози суспільним цінностям.

Обставина, про яку йдеться, вперше визначена в кримінальному законі України: «не є злочином вимушене заподіяння шкоди право-охоронюваним інтересам особою, яка відповідно до чинного закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності» (ч. 1 ст. 43 КК)Ш.

На підставі ч. 2 ст. 43 КК, особа, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, підлягає кримінальній відповідальності лише за вчинення у складі організованої групи чи злочинної організації особливо тяжкого злочину, вчиненого умисно і поєднаного з насильством над потерпілим, або тяжкого злочину, вчиненого умисно і пов'язаного з спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому або настанням інших тяжких або особливо тяжких наслідків.

Разом з тим особа, яка вчинила один із таких злочинів, не може бути засуджена до довічного позбавлення волі, а покарання у вигляді позбавлення волі не може бути призначеної на строк, більший, ніж половина максимального строку позбавлення волі, передбаченого законом за цей злочин (ч. 3 ст. 43 КК)[1].

Вимушений характер діянь і заподіяння шкоди іншим особам свідчить про те, що вказана норма схожа на крайню необхідність. Однак, як і у випадку виправданого ризику, завдана шкода може бути в деяких випадках значно більшою, ніж відвернута. Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що сьогодні, на жаль, ст. 43 КК України зовсім не стимулює проведення правоохоронними органами таємних операцій під прикриттям, а навпаки, більше говорить про те, яка відповідальність і яке покарання мають бути застосовані до особи, котра виконує спеціальне завдання.

Отже ми пропонуємо викласти ст. 43 КК у наступній редакції:

Не є злочином вимушене заподіяння шкоди правоохоронним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності. Особа звільняється від кримінальної відповідальності та покарання.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України 2001 р. : за станом на 28 травня 2015 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до кодексу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.